62227/B

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

CALVUS, J.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30548202

57

DE MEDICAMENTIS
PRO NOSOCOMIORVM LEVAMINE
MODERANDIS,
ET IVSCVLIS PER BOVINA OSSA
IN PAPINIANO VASE PARANDIS,
COMMENTARIVS EPISTOLARIS,
MEDIOLANI CONSCRIPTVS

A IOANNE CALVO
CREMONENSE,
NVNC IN PISANO LYCEO
MEDICINAE PROFESS. PVBLICO ORDINARIO,
&c. &c.

ALTERA POST BRIXIANAM EDITIO.

PISIS A. D. MDCCLXIII.

IO. PAVL. GIOVANNELLI CVM SOC.
Excud. Sup. Permiss.

LECTVRIS
TYPOGRAPHVS PISANVS
GIOVANNELLI
CVM SOC.

QVum Opuſculum hoc Praeſtantiſſimi Ioannis Calvi, in Piſano Lyceo Medicinae Magiſtri publici Ordinarii, Sacrae Religionis Equitum Divi Stephani & Piſani Noſocomii Medici, ad Piſanum Medicum Collegium & ad Mediolanenſe Nobilium Medicorum Collegium aggregati, Academiae Apathiſtarum & Sacrae Academiae Florentinae & Cortonenſi Botanophilorum Academiae adſcripti, vulgatum Brixianis typis fuit lapſo anno 1762. a Cl. Comite Roncallo Parolino Brixiano Medico doctiſſimo; in lucem prodiit unacum Claror. Virorum aliorum ſuper idem

argumentum epiſtolis, in unum Opus ideo conflatis, cui titulus:

MEDICINA
AB EVROPAEIS SAPIENTIBVS
REFORMATA,
SEV
FRANCISCI COMITIS RONCALLI PAROLINO
NOSOCOMIVM LOCVPLETATVM,
PRIDEM
CENTVM PROPOSITIONIBVS EXPOSITVM,
NVNC
CENTVM PVBLICIS ET PRIVATIS
SVMMORVM VIRORVM
EPISTOLIS ADPROBATVM,
VTILITERQVE ADAVCTVM.

In ipſius vero Roncallianae Collectionis catalogo, quae mox ſequuntur, legere eſt verba, nimirum: Epiſtola XVI. Ioannis Calvi Cremonenſis, in urbe Mediolano Protomedici.

CELE-

CELEBERRIMO VIRO
FRANCISCO RONCALLO
PAROLINO,
BRIXIANO MEDICO DOCTISSIMO,
REGIS POLONORVM
COMITI,
ET
REGIS HISPANIARVM
CVBICVLARIO

IOANNES CALVVS S.

EXimie gratus Tibi, Viro Clarissimo, quod mihi recens a Te exarata Opuscula duo transmisisti, quorum alterum inscribitur *Nosocomium locupletatum*, alterum vero *Experimenta novam methodum curandi acutos Pectoris morbos comprobantia*,

tia, libentissime perlegi imprimis *Nosocomium*, quum et ego, a praesenti cognitionum medicarum claritate ductus, novum pharmaceuticum systema analogum perscripserim pro Valetudinario quodam, cui haud modicam utilitatem adtulit, quumque hoc ipso Tuo *Nosocomio* fundamentis, a *Guidone Patinio*, et *Francisco Redio* iactis, Tu etiam insistere praeseferas, qui omnium primi (1) circa pharmaca parsimoni-

(1) *Omnium primi*, quum revera *Guido Patinius*, qui anno 1672. septuagenarius obiit, & *Franciscus Redius*, qui anno 1697. septuagenarius itidem decessit, incredulitatem de plurimorum pharmacorum potestate latissime vulgaverint, solidiusque laudaverint, quam quisque eos antevertens, e quibus *Bocangelinus*, *Lupaeus*, *Sanctorius*, *Elloimus*, aliique. *Caspar a Rejes* Francus, & Vrbis Carmonae medio transacto seculo XVII. medicus, in suo eruditionis pleno, atque *Elysius iucundarum quaestionum Campus* inscripto, opere, quaestione 67. pagina 906. mox sequentia delineavit. „ *Nicolaus* „ *Bocangelinus*, Imperatoris *Caroli V.* medicus „ eruditus, (tractatu de febr. malign. cap. 17.) „ illos turpiter errare ait, qui lapidibus bezoar- „ ticis,

moniam non dimminuto AEgris ſubſidio invexere, a polypharmacis praeſcriptionibus abhorrentes, et pretioſorum medicaminum deprae-

,, ticis, unionibus, corallis, terra ſigillata, & ſi-
,, milibus utuntur, quum nihil aliud faciant, quam
,, obſtructiones adaugere, meſeraicas venas obſtrue-
,, re, et, ne tetri vapores ab his partibus exha-
,, lentur, prohibere &c.. *Lupaeus*, libro de mor-
,, bo puſtulato, non ſolum taedioſam lapidis Be-
,, zoar impoſturam eſſe profert, ſed multa alia,
,, quae cordialia eſſe a Medicis iudicantur, tam-
,, quam meras nugas contemnit, & damnat: quod
,, multis aliis iunioribus idem certum viſum eſt. ,,
De lapide autem Bezoar ſpeciatim ſubdit ,, *Nico-*
,, *laus Elloim* Medicus Pariſienſis tractatu de peſte,
,, qui anno praeterito 1649. cum *Medico officioſo Phi-*
,, *lippi Guiberti* in lucem prodiit, ait &c., lapidem
,, Bezoarticum, ſive ex occidente ſive ex oriente al-
,, latus ſit, optimumque, nullius eſſe momenti; ,, innuitque *Rejes* ipſe, *Hieronymum Rubeum*, *Clementis VIII.* medicum, *Proſperum Martianum* Romanum medicum, eximiis commentariis in *Hippocratis* opera clariſſimum, *Fonſecam* Profeſſorem Patavinum percelebrem, alioſqne nullam famae de lapidis Bezoar poteſtate per diligentiſſima atque iterata in AEgris experimenta fidem adhibere potuiſſe. Superius vero, nempe pagina 91., quae mox addo, conſcripſerat ,,. Ex Neotericis non deſunt ſeveri
,, ac rigidi, ſupercilii Authores, qui de gemmis
,, ac lapidibus encomia, & virtutes inrideant, nec
,, adprobent modo, qualiter inter alios faciunt *San-*
,, *ctor Sanctorius*, & *Guido Patinus* Pariſienſis me-
,, dicus,

praedicatam potestatem veluti inridentes, ut septemdecim abhinc annis Tibi ipsi enunciavi in meo *de Hodierna Medicina practica Etrusca* Com-

,, dicus, huius temporis doctissimi, qui lapidum,
,, ac gemmarum vires, et, quae ex ipsis parantur,
,, Confectiones de Hyacintho, AlKermes, imo &
,, ipsum quoqne Bezoar damnant, ac tamquam no-
,, xium a medendi usu longe submovent: quod &
,, multis aliis placuisse in subsequenti quaestione
,, 67. afferemus. ,, *Sanctorius*, qui anno 1636. obiit aetatis anno septuagenario et quarto, quorumdam pharmacorum virtutes in opere, *Methodi vitandorum errorum* inscripto, Venetiisque apud Bariletum 1603. edito, inriserat: quod opus auctius et emendatius ab ipso *Sanctorio* rursum anno 1630. Venetiis apud *Borgiclum* editum fuit. Per ea circum *Sanctorii*, et *Elloimi* tempora, credulitatem de pharmacorum plurium potestate deprimere, non operibus palam editis, sed verbis solummodo, assuevisse *Magiottum* medicum scimus ex XIII. *Laurentii* Comitis *Magalotti* epistola familiari, mense Iunio anni 1681. conscripta, qni *Magiottus* in quinta etiam scientifica *Magalotti* ipsius epistola, ad *Carolum Dati* missa, *Raphaël* probusque senex nominatur, et quamdam cum sagacissimo, qui anno 1641. obierat, *Galilaeo*, necessitudinem habuisse quodammodo indicatur, plurisque a *Ferdinando II.* Magno Etruriae Duce aestimatus fuisse. Praememoratus vero *Franciscus Redius*, eiusdem *Ferdinandi* Archiater, scriptis, iu lncem editis, exceptissimisque, plurimorum pharmacorum famam obnubilavit, ita ut nil mirum, quod *Redii* ipsius alumnus illustris *Bellinius*, qui inde

Commentario, quem in perutili Tua *Medicina Europae a Sapientibus illustrata* formis vulgasti. *Rivinus* etiam, doctus Lipsiae Medicus, anno 1701. publica luce donavit Tractatum, cui titulus *Censura Medicamentorum officinalium*. Praeclarissimus Archiater Caesareus *van Swieten* dudum pro Nosocomiorum militarium, AEgrorumque Exercitus commodo, tractatum Germanico idiomate composuit, (qui in Gallicum (2), Italicumque idioma versus est, typisque editus) ratus et Ipse, di-

B spen-

inde anno 1703. periit, ingeniosissime (de Sanguinis missione propos. 9. de Med.) explicuerit, quot mutationes medicamenta insumta, dum varias corporis Humani viventis partes intimas praeterlabuntur, subeant, atque inde cum pluribus aliis *Ramazzinus*, qui id *Bellinii* animadvertit, remediorum simplicitatem multiplici compositioni praeferendam, oratione VIII., alibique, protulerit.

(2) Description abregée des maladies qui regnent &c. dans les Armées avec la methode de les guerir. A Paris. 1760. 16.

ſpendium multo minus eo, quod fieri adſolebat, par eſſe Humano generi efficaciter a morbis levando, ſicuti docta hanc circa rem epiſtola, Gallico idiomate conſcripta ſub anni 1760. initium ad Praeſtantiſſimum Sapientiſſimumq., qui Inſubriae Auſtriacae populos regit plena imperii poteſtate, Comitem *Firmianum* fatus eſt.

II. Tibi plurimum gratulor de plaudente Augufti Venetorum Senatus decreto circa a Te ſtatuta medicamentorum pretia, nullus dubitans quin et meditamina Tua ſummis Noſocomii Praeſidibus, atque Archiatris arriſerint, quum haec multum lucis praebeant ad plurima detrahenda pharmaca ex confuſiſſimo remediorum chaos, ſive e tantis ſcriptorum remediorum Oceani fluctibus,

quae

quae millena nominas, ut et *Ovidius* in celebri nominavit pentametro

Mille mali species, mille salutis erunt;

etsi tunc temporis etiam, imo *Hippocratis* usque aetate, remedia numero carerent ob redundantem circa suppositas pharmacorum, herbarumque potestates credulitatem, a rectioris physicae inscitia genitam.

III. Quumque remediorum immensitas continuum, gravissimumque Xenodochiis detrimentum adferat, laudatione nulla celebrari satis potest quicumque hanc ob caussam, ipsorummet Xenodochiorum sortem miseratus iniquam, curas excolit, ut ea ab enormibus, inutilibusque, sumtibus leventur, permanente nihilominus ad pauperum

AEgrorum commodum necessario rei medicae penu, atque ita maxima *Hospitalium*, ut aiunt, utilitas promoveatur nova legis medicae latione, qua Tu etiam modo, Vir Clarissime, rem pharmaceuticam ad angustos rationalesque cancellos revocasti, ea Propositionum, sive Capitulorum, Centuria, quibus id ipsum Tuum *Nosocomium* efformasti, magno certissime sumtuum decremento donaturis Valetudinaria singula, in quibus eas sanciri eveniet. Nunc pauca de ipsarum Propositionum quibusdam perstringam, a comibus Tuis litteris diei 23. Maii vertentis anni 1762. excitatus.

IV. Propositio XI. (qua docte adseruisti, *in obstructionibus viscerum naturalium post universalia tentandum opus externis etiam, ab-*

domi-

domini adplicitis, *nimirum &c. ialapa*, *ſcamonea*, *oleo cerae deſtillato*, *ſaponaceis*, *ſenna orientali*, *&c.*, *et liquere*, *haec omnia vires ſuas aperitivas*, *incidentes*, *deobſtruentes exerere trans viſcerum fibras*, *trans glandularum latibula*, parum certa quibuſdam viſa erat, minimas Humani corporis intercapedines nequaquam callentibus, atque neſcientibus *Abraamum Kaav* imprimis, ſummi *Boërhaavii* ex ſorore nepotem, ab anno uſque 1738. in ſuo revera ſapienti opere, inſcripto *Perſpiratio dicta Hippocrati per univerſum corpus anatomice demonſtrata*, experimenta firmaſſe §. 428., quae inhalationem edocent cuiuſcumque medicamenti purgantis, in quacumque Corporis parte, Abdomine potiſſimum, adpliciti.

V. Pulveris Euphraſiae virtuti,

a Te ſub numero XII. innutae, ut *lippientes* iuvanti *&* *quamcumque viſus debilitatem* (excepta, ut credo, tamen aliqua viſus debilitate, ut ea quae a nervi optici laeſione pendeat), quotieſcumque ſingulis diebus, mane tribus ante prandium horis, in aqua foeniculi ſumatur, pleniorem conciliabit fidem diaetae coniunctio, alvique purgatio ab *Hippocratis* aphoriſmo celebri commendata, atque AEgri in cubiculo mora, quod (praeſertim ſi ophthalmia ſanguinea vigeat) pulverem, lucem, calorem, et ſiccitatem neſciat, corrigendam a frigida ſaepius oculis admota, et a florentium plantarum truncis frigidae impoſitis, quae, ut ex acutiſſimi *Haleſii* ſtaticis experimentis vegetabilia ſuper plura explicatur, grato refrigerio expirant aqueas et ſuaveolentes, omni folio-

rum

rum superficie particulas, atque ita incensum fere aërem demulcent, humidumque reddunt.

VI. Propositione XV. Chinam Chinam aequissime tutatus es contra calumnias, eumdem infinito Humanae salutis vitaeque damno prementes, ut fusius tutati sunt praecipue Clarissimi *Mortonus* Londinensis, *Tortus* Mutinensis, atque *Werlofius* Hannoverianus Archiater.

VII. Propositio XVII., num veridice Tibi nunciatum fuerit, plures Academias internum Mercurii sublimati corrosivi usum proscripsisse, dubium admovit quibusdam, non miraturis ceterum, si spectatissimi ex Montis Pessulani Vniversitate (1)

So-

(1) Doctissimus vero *Boissier de Sauvages* apud Monspelientes Medicinae Professor, pluribus operibus in lucem editis clarus, die 10. Iulii eiusdem anni 1762. ad eumdem Cl. *Roncallium* verba mox sequentia perscripsit „ Bis adhibui *Merc. sublimatum*

„ *cor-*

Socii Tui revera id pharmacum proſcripſerint, auctoritate veroſimilius ducti popularis ſui celeberrimi *Ioannis Aſtrucii*, nunc egregii Lutetiae Pariſiorum Medici, & apud Galliarum Regem Conſiliarii, qui pluries contra praedictum Mercurii ſublimati, ut aiunt, corrodentis internum uſum medicum calamo publico inſurrexit, ut in mea fuſius liquet epiſtola, praelo mox tradita ab Ill. Cremonae Medico *Martino Ghiſio*, Tui etiam amico, cui ſcriptam miſi, et in qua demonſtravi, centum iam ab hinc et ultra annis, id pharmacum a multis Medicis ibi nominatis propinatum fuiſſe, innuique et noſtra aetate poſtea in multis Italiae Vrbibus pulcherrimas curationes ſalutiferas per pharmaci ipſius

„ *corroſivum* ex methodo *Svveteniana*, ſed ſine ſuc-
„ ceſſu; nollem tamen illud miſsum facere, quia
„ aliquos effectus vidi, qui ſpem aliquam fovent „.

ipsius propinationem methodicam obtentas fuisse, ut Veronae potissimum, Mutinae, Lucae, Arimini, Romae, Viterbi, Parmae, Bononiae, atque in hac Mediolani civitate, ubi prae ceteris dirigente doctissimo *Vandellio*, Serenissimi Mutinae Reguli Archiatro, quidam Reguli ipsius Familiae inserviens, atrocibusque ac diuturnis doloribus venereis adflictus, felicissime convaluit, sublimato rodenti per parcam methodum ad plures dies insumto (1).

C VIII.

(1) Praenominatis Italiae Vrbibus addendum Patavium, eo quod Clariss. *Jacobus de Scovolo*, in Patavina Academia Primarius Medicinae praticae Professor, ad Cl. *Roncallium* idibus Augusti 1762. conscripsit, ut sequitur, nempe: ,, Nonnulla subiicio ,, gravissimo iudicio tuo, quae mihi consideratione digna videntur: ac primum quidem *de Mercurio sublimato corrosivo*, quem quidam Viri doctissimi aiunt, ab interno usu proscribendum esse. Veneror iudicium Virorum doctissimorum, ,, qui ita sentiunt: sed adhuc dubius haereo, num ,, velint sublimatum ab internis medicamentis, an ,, e numero Medicorum eos eiicere, qui imprudenter eodem usi sunt: Non ignoro Clarissimum

,, *Char-*

VIII. Remedia, *martialia* dicta, potius ex ferro, quam ex chalybe conficere sane praestat, ut propositione XIX. enunciasti, solidisque rationibus cohaeret, quas ego ipse duobus ab hinc annis inlustrare nisus sum in haud ita brevi epistola ad Ill. *Petrum Burserium*, castrensem Augustissimae Romanorum Imperatricis, et Austriacorum Militum Noso-

„ *Charteuserum* (in pharmac. theor. pract. sect. 7.
„ c. c. de Merc. subl. corr. not. V. pag. 191.)
„ scripsisse: Vnumquemque hortor Medicum, ut ab
„ usu concreti huius corrosivi interne semper ab-
„ stineat, si alias conscientiam salvam, & famam
„ illibatam serbare velit. Video Virum gravissimum
„ *Boërhaavium* (elem. chim. t. 2. process. 43.)
„ nos monere, prudenter a prudente Medico ad-
„ hibendum; & si methodum nescit, abstinendum.
„ At nihil aliud vult *Boërhaaviut*, nisi ut Medi-
„ cus cautus sit, & prudens in adhibendo reme-
„ dio, quod periculosissimum est, si incaute, uti-
„ lissimum vero, & efficacissimum, si prudenter
„ in usum recipiatur. Id assero, quia felici cum
„ successu etiam ego primus omnium Patavii ad-
„ hibui sublimatum corrosivum, ubi compereram
„ & laudari, & interne praescribi a Viris prae-
„ stantissimis G. B. van *Swietenio*, laudato *Antonio*
„ *de*

Noscomii Cremonae Medicum. Ferrum idem in lenibus acidis solutum reliquis praefertur eiusdem praeparationibus, ut vocant, sicuti et doctissimus *Swietenius* ad aphorismum *Boërhaave* 28. scripsit: *quia non tantum vi austera adstringente agit, sed sulphuris sui metallici, naturae Humanae adeo amici, miro stimulo vires vitae incitat.*

IX. Quando Cassia Medici uti

„ *de Haën*, & *Iosepho Benvenuto*, Medico apud Lu-
„ censes praeclarissimo. Si enim nocuit sublimatus
„ corrosivus interne datus, mihi persuadeo, id
„ potius Medentum imperitiae, & temeritati, quam
„ cauto huius medicamenti usui tribuendum esse:
„ neque me hactenus poenituit, eodem me usum
„ esse. Ergo, quemadmodum & ego sentio, subli-
„ matum corrosivum semper cautissime praebendum
„ esse: ita tecum iudico, Vir ornatissime, censen-
„ dum esse gladium in manu furiosi, si non detur
„ ea methodo, eaque dosi, qua Virorum Celeber-
„ rimorum experientia tutam, & salutarem demon-
„ stravit. Quae ad Te scribo, *Roncalle* celeberri-
„ me, de Mercurio sublimato corrosivo, eo spe-
„ ctant, ut Tyrones intelligant, consilium tuum,
„ de interno huiusce remedi usu prudentissimum
„ & omnino necessarium esse &c. „

debeant, ut numero XXVI. generice indigitasti, haud plane constat. Ea pharmacum purgans, refrigeransque universim depraedicatur in hac praesertim civitate, quamvis ibidem natus *Hieronymus Cardanus* admonuerit in libro *de malo recentiorum Medicorum medendi usu*, Cassiam intestina debilitare, et quamvis Cl. *Ramazzinius* suorum operum tomo primo sequentia conscripserit „Laudant Nonnulli in alvi adstrictione Cassiam ad aliquot drachmas, at Cassia non tam innocua est, ut illius usus non sit suspectus; flatuosa enim est, et Stomacho parum amica. Id circo a *Ballonio* in Renum et Vesicae affectionibus, sive purgato sive impurgato corpore, Cassiae usum omnino improbat, et virositatem quamdam in illa agnoscit. Hanc pariter

dam-

„ damnat *Falloppius* noſter, *Ioannes* „ *Beverovicius* (Amſtelodamenſis Senator, et Medicus) „ in libro de „ *renum & veſicae calculis*, *Lodo-* „ *vicus Nonnius* in epiſtola ad eum- „ dem *Beverovicium*, & complures „ alii „. *Ioannes Veslingius*, qui circa annum 1630. anatomen ac botanicen in Lyceo Patavino publice docebat, ibique anno 1649. deceſſit, in trigeſima quinta epiſtola medica, menſe Decembri 1643. exarata, proximam tradidit propoſitionem, ſcilicet „ Caſſiae uſum magis „ circumſpectum ſuaderem; ea enim „ quo annoſior eo calidior exiſtit, „ et partem ſecum humorum ad „ renes conducendo calidae atque „ acris urinae fluxum non raro con- „ citavit, ut dudum *Fabricius Hil-* „ *danus*, et *Ioannes Pigraeus*, Me- „ dici diligentiſſimi notarunt „.

X.

X. Tenuiſſimo, ut ais, venduntur pretio, atque efficacia ſunt, Gummi ligni ſancti, a Te ſub numero XXVII. celebratum, et ipſius praecipue ligni pulvis, cuius uncia una per dies 40. diviſim inſumta a villica illa muliere, vetus faucium vulcus venereum delevit, ut propoſitione XXX. narras, mox addens in XXXI. haud minus ſingularem venerei morbi curationem, ita ut ea Tua methodus propinandi lignorum antivenereorum pulveris, ſicuti volatilem ipſorum ſalem, acutamque balſamicam virtutem (quae pituitam ſolvit, pingue diluit, tenax attenuat, putreſcentia a fracedine ulteriore praeſervat) in aegrum corpus invehit, praeferenda aliquando videri poſſit decoctionum methodo, in quibus faciendis ſalem ipſum, aliaque principia activa, aliquantulum

lum ſaltem, per atmoſphaeram diſperdit ignis, atque ita ipſorum lignorum decoctiones morbo venereo ſuperando minus pares redduntur, quamquam et ipſae ad multos dies potatae eumdem deſtruant morbum, ſervata praecipue eorumdem potandorum norma, quam Doctiſ. et Cl. *Ioannes Targionius* anno 1751. ſolertiſſime exaravit, atque inde anno 1752. typis edidit. Vtinam tenuiſſimi huius pretii curationem ſaltem concederent morbo ipſo Infectis Ii Valetudinaria adminiſtrantes, qui vetuere, ne pauperibus ipſis ulla fiat antivenerea curatio, ſicuti vetitum eſt in hoc Mediolani Xenodochio, ubi e contra (ut *Lod. Septalius* narrat, qui, octogeſimum ſecundum annum agens, obiit anno 1633. Cl. Mediolanenſis Xenodochii ab annis 40. Medicus) ſola imo lues vene-

venerea feculis XVI. et XVII. curabatur, eoque morbo laborantes fingulo vere feptingenti circiter admittebantur, et ceteris anni temporibus ibi ducenti faltem, ulceribus venereis vexati, medela gaudebant, ea tunc florente charitate, ex qua in urbe aliqua hoc aevo fingulis annis lue infecti pauperes fumtibus publicis fanantur, eo quod plurifariam innocentiffimos haud raro idem morbus adoriatur, fitque atrox aliquando ita, ut, *fi laborans virulenta gonorrhoea inquinato morbofa materia digito nares forte fcalpat, afficiantur tenerae narium partes, & offa in cineres verfa collabantur*, ut *Kaavius* praecitatus protulit.

XI. Clifteres actu frigidi, ubi fluxus fanguinis per anum mortiferus inftet, Propofitione XXVIII. a Te laudati, adprobandi egregie

funt,

ſunt, eoque magis ſi ipſi ab inciſarum capſularum papaverum alborum decoctione conſtituantur, quarum capſularum ſubſtantia poteſtate, mirum in modum ſtupefaciente, pollet, ut ea decoctio teneſmum pervicacem citiſſime compeſcat, dum papaverum eorumdem ſemina ne hilum quidem ſtupefacientia, aut narcotica, ſunt, ut e contra narcotica eſſe reputantur, etſi tercentis circiter ab hinc annis in libro inſcripto *Florida Corona Medicinae*, typiſque Venetis edito an. 1491. ab Auctore Patavino *Antonio Gazio* legatur ſub cap. 170., nempe „ Papaver apud
„ Nos ſolummodo pro Medicina
„ ſomnifera habetur, apud quoſdam
„ vero pro cibo quam pro ferculo,
„ ſicut nos panicum comedere con-
„ ſueverunt in quantitate et non
„ modica, ſicut ab Excellentiſſimo

„ Praeceptore nostro, fide omni dignissimo, saepe numero intelleximus „. Hinc forte *Matthiolus*, qui octogenarius fere anno 1577. obiit, in commentariis addens super *Pedacii Dioscoridis* Anazarbaei opere recitavit, Styriae Incolas impune comedere solitos offas, e papaverum seminibus confectas. Doctissimus Archiater Caesareus *Swietenius* hac de re sequentia verba in praecitatis litteris exaravit: „ J'ai mangée tout de suite une livre de semence de Pavots blancs pour convaincre un Incredule, qui me voyant faire cette expedition se préparoit à prier pour le repos de mon Ame „.

XII. Hydrargyri usus contra lymphaticos praesertim Pectoris morbos iuxta propositionis Tuae XLVI. partem primam, et iuxta plures

huiu-

huiusmodi sanationes variis in regionibus ab eo productas (quotiescumque larga potius quoad AEgri statum detractio sanguinis praecesserit) apprime congruit, utiliusque quam in verminosis, quum Cl. *Ioannes Baptista Burserius* Faventiae Medicus hydrargyrum vermibus haud infensum esse, publica Dissertatione demonstraverit, in cuius pagina 44. legitur „ Invenimus &c.
„ in ileo intestino lumbricum tere-
„ tem, unicum, exiguum, vivum,
„ seque moventem, undique septum
„ mercurio, quo intestinum consper-
„ sum erat „. Utilius etiam quam contra haemophthyses, tabesque lentas ad annum, & ultra, ut ais, perseverantes reputandum videtur hydargyrum, quin imo nocere ipsum in proclivi esset.

XIII. Optime de interno suc-

ci amygdalarum dulcium usu colloquutus es Propositione 48., & 49., quum varia ab ipso, etiam non quotidiane insumto, damna allata, ad bilem potissimum habito respectu, exposita iam fuerint ab *Alexandro Pascoli* in libro *de Homine*, ab immortali *Boërhaave* in Elementor. Chemiae tomi 3. partis primae processu XX. num. 10., inde ab doctissimo *Swietenio*, & ab illustri *Tissoto* in libro, cui titulus *Febris biliosa Lausannensis* 1756., & in cuius pagina 52. hanc in rem citatos videre est *Hippocratem*, *Galenum*, *Baglivum*, *Blancum* Taurinensem, & *Primerosium*. In oleo lini empyreumaticus nidor, & inflammans acrimonia inest, licet adeo ludatum a Chemicis fuerit, ut idem Archiater Caesareus in notis ad §. 858. probe animadvertit, ita ut oleum omnium optimum ab AE-

gris

gris insumendum ipsi Cl. Viro illud olivarum, vel seminum papaverum alborum quam rectissime videatur.

XIV. Salutifera sane esset institutio haustus fumi remediorum pectoralium, ut balsamicorum, in eo praecipue morbo Pectoris, quem propositio Tua L. nominat. Eorum porro fumus immediate ad Pulmones per inspirationem devenit, adeoque fumi trociscorum, vel decotionum, ea virtute pollentium, haustus plurimi faciendus, quo praecipue spectatissima Femina, ex *Archintis* nata, Princeps *Trivultia*, in hac Mediolani Civitate a copiosis sputis purulentis, ac foetentibus, sanguinique interdum haud ita modico commixtis, convaluit. Earum decoctionum potatio quoque salutaris censenda est, etiam quia potionis pars in trachaeam etsi modicissima

sub

ſub tenuiſſimi roris irrigantis ſpecie ingreditur; idque propter OEſophagi pororum ſudantium communicationem cum venulis in Trachaea ipſa apertis, atque inhalantibus, demonſtratam pariter ab emergente citiſſima & frequenti excreationis facilitate, & ab Cl. *Kaavio* praememorato. *Hippocrates* uſque id in libro *de Corde* praeſenſiſſe cognoſcitur, ubi refert trachaeam ſuis, cui valde ſitienti propinata fuerit aqua, caeruleo colore vel minio inquinata, & cui, dum biberet, ſecatum fuerit iugulum, inventam fuiſſe aquae potae colore adfectam. Ipſe *Kaavius* praeterea per experimentum in cane inſtitutum vidit, immiſſam in eius ventriculum aquam puram tepidam, movendo leniſſime ventriculum, a venulis bibulis illam reſorberi, ingredi venas gaſtricas maiores & diluere

ſan-

ſanguinem, qui in iis continetur, atque per maiores & maiores portarum venae tradi, & ex hac per Hepar venae cavae reddi eamdem, quae mox turgebat valde, ut & ſinus atque auricula dextra, ipſeque ventriculus cordis dexter: unde potarum decoctionum via ad Pulmones altera brevis eſt praeter longam.

XV. Vinum cordiale unicum, ut ais Propoſitione 57, minori Noſocomiorum diſpendio, ſaluti pauperum AEgrorum coniuncto, facit ſatis, quandoquidem pretioſos lapides & gemmas, & eas, quae ex ipſis parantur Confectiones de Hyacinto & Alkermes, tamquam inutiles & quandoque noxias a medendi uſu expunxerunt, excepto *Reaumeurio*, oculatiores Phyſici, ſpeciatim vero poſt editam ſolertiſſimi *Aloyſii Ferdinandi*, Bononiae ſuae deco-

decoris, Comitis *Marsilii* epistolam, die 7. Martii 1711. ad *Vallisnerium* datam, qua potissimum Confectionis Alkermes inutilitatem, & noxiam aliquando vim, patefecit, experimentis significans, salem volatilem alcalicum suavem granae kermes insidere, atque ipsum salem certis AEgris salutiferum esse posse, si solus ipsis propinetur.

XVI. Duo casus funesti, a Te sub numero 59. indicati, tributique specificae Cicutae insumtae potestati veneficae, a sola (ut proximum vero mihi videtur) dose processisse reputandi sunt, quum plura venena, dummodo arctissimos intra fines respectivos propinentur, ne dum mortifera neutiquam fiant, verum forte virtute aliqua gaudeant salutifera, ut *Friccius* demonstravit, quumque de Cicuta medice insumta prae-

ta, praeter Clarissimor. *Störck*, & Archiatri *de Haën* auctoritatem, non desideretur ea *Hippocratis*, ec., Recentiumque aliquot, ex quibus *Paullus Renealme* Gallus usque anno 1606. libro observationum edito salutiferum Cicutae internum usum contra Hepatis Lienisque scirrhos depraedicaverit, atque apud *Ettmullerum Schroderus*, & *Geoffroyus* in suo de materia medica tractatu. Haec autem plenius leguntur in nostris, ad praecitatum *Petrum Burserium* Medicum doctissimum circa mortem Atheniensis summi *Socratis* mortem perscriptis litteris, sub praelo Veneto quantocius sudaturis. (1)

E XVII.

(1) Revera paucos post menses, nempe autumno anni 1762., editae fuerunt Venetiis per Clarissimum, Doctissimumque Monacum Abbatem Camaldulensem *Angelum Calogeram* in nono utilissimae secundae suae Opusculorum scientificorum & philologorum Collectionis tomo, minus quamquam exacte, quum Cl. idem Abbas typis Venetis *Simonis Occhi* adef-

XVII. Odoramenta naribus Apoplectici, aut Syderati, admota, ut Propositio tua 63. commonet, utilissima equidem sunt, praecipue si, quum medietas corporis dextera resoluta sit, odoramenta ipsa admoveantur sinistrae nari aptius quam dexterae, & vicissim, iuxta Ingeniosissimi *Valsalvae* dogma, Articolo VIII. Capitis V. Tractatus *de Aure Humana* expositum, quum ex iteratis observationibus anatomicis pateat, apoplecticos adfectus, in quibus dextera medietas corporis resoluta est, revera caussam ut plurimum habere in sinistro Cerebri haemisphaerio, in quibus vero sinistra resoluta est, caussam habere in dextro: id quod sapientissimus *Morga-*

gnius

adesse nequiverit. Lapsa autem vertentis anni 1763., aestate, Pisanis hisce typis Giovannellianis recusae sunt, rebus attamen a me Auctore qua additis qua detractis, & familiaris solutique sermonis forma donatae.

gnius in ea ſuae epiſtolae XIII. parte, tractante de ipſo *Valſalvae* Capite quinto confirmavit.

XVIII. Quid autem plura iisdem ſuper Tuis ſpectatiſſimis, utiliſſimiſque Propoſitionibus comminiſci ulterius pergo, quum ex earum aggregato apprime emergat utriuſque ſcopi combinatio, adferendi nempe maxima ſumtuum dimminutione Xenodochiis plurimum lucri annui, ſervandaeque ſalubrioris ad Humana corpora utilitatis. Veriſſima enim ſunt, quae 91. et 92. Propoſitione reſpective adſeruiſti, ſcilicet *ſolam rerum medicinalium Reformationem unicam eſſe viam ad expenſas omnes multum imminuendas: 1. plura demendo: 2. aliqua diſpendioſa nimis, obſoleta & inutilia corrigendo: 3. nonnulla innocentiora nunc uſitata ſubſtituendo, ea norma per no-*

nagesimam tertiam provide explanata.

XIX. Glaciei etiam usus in Nosocomiis graviore ipsa levare valet dispendio, quum sola methodica frigidae potatio citam saepe salutem in continuis aliquot febribus reddat, (ut, praeter experientiam, ex Auctoribus multis *Iodocus Lommius* praecipue demonstravit), inque aliis morbis, veluti haemophthysi, et in vomitu a vacui Ventriculi tono deperdito, eoque magis si morbus idem pertinaci dyssentheriae geminetur. Anno 1753. Mediolani duobus hisce geminatis morbis laborabat Praestantissima, et Doctissima Matrona *Cloelia Grilla* Genuensis Patritia, a Ducibus Montis draconis orta, Comes *Borromaea*, pluribus pharmicis deprehensis irritis, et per solam a me propositam, propinatamque, frigidae potationem metho-

methodicam citissime convaluit, largita inde mihi centum auri drachmas, totidemque alteri suo Medico veteri Clar. *Carolo Mazzuchellio*, qui in Papiensi Academia Anatomen publice edocebat. Eiusmodi frigidae potatio a recentissimo inde Auctore *Nicolao Lambsma*, Frigiorum de gente nato, et Harlingense, probata est in docto Libro, typis Amstelaedamensibus edito, anno 1757., inscriptoque: *Ventris fluxus multiplex, ex antiquis et Recentiorum monumentis propositus*.

XX. Id unum addam ad *Nosocomium locupletandum* mirifice praestare, si digerentis Papiniani vasis ope iuscula, quae quotidie in AEgrorum pauperum commodum fieri debent, ex ossibus solis bovinis parentur, ex carne vero non item. Porro ex solis ossibus derivantia iuscula

ſcula gratum & illa ſaporem praeſeferunt, multumque nutriunt, ut clariſſime liquet ex libro typis edito, cui titulus „ Memoire ſur l' u-
„ ſage oeconomique du Digeſteur de
„ Papin donné au Public par la So-
„ ciété des Belles Lettres, Sciences,
„ & Arts de Clermont Ferrand, par
„ M. Avoc. anc. Sécret. de la mê-
„ me Société, & Auteur des Ouver-
„ tures de Paix univerſelle. A Cler-
„ mont-Ferrand, de l' imprime-
„ rie de Pierre Viallanes &c. 1761.„
in octava forma.

XXI. Quoad experimenta, novam methodum curandi acutos Pectoris morbos comprobantia, Clariſſimor. *Treviſanii*, & *Cogroſſii*, verba a Te citata, relataque, experimentis huiuſmodi deſtituuntur, verum & *Cicogninii* plurimam Tuae ſuppeditant methodo auctoritatem adnexae

ſana-

ſanationum hiſtoriae, ſcilicet deſcripta a Te Medentium curatio, qui pleuritico Monaco *Achilli Salae* medicati ſunt, altera ab Ill. *Bertonio* in pulmonario orthopnoico celebrata, tertia ab Cl. *Bondiolio* in peripneumonico, quarta ab Ill. *Morandino* in duobus morbo laterali detentis, quinta ab Doct. *Rinaldino* in decem pulmonariis, innumerae a Cl. *Niccolinio* obtentae, Femina pleuritica a Cl. *Borgettio* ſanitati reſtituta, ceteraeque demum, quas Illuſtres *Rotarius*, & *Monrealius* direxerunt. Quoniam vero viventium, a Te excitatorum, iſtorum Medentum aliqui ſanguinis detractiones relatis in AEgris haudquaquam memoravere, nihilominus autumo, quoad generalem firmandum canonem, congruas ſanguinis fere ſemper detractiones, diaetam, cathar-

thartica blanda & lenientia, ac remedia refrigerantia in usum prius deduci debere, quam frictiones ex hydrargyro, vel mercurii sublimati, ut aiunt, dulcis propinationem in memoratis Pectoris morbis; atque ita fere certas evadere sanationes, praecipue quum AEgri sanguis viscidus est, atque ut ais, sebaceus, quumque inflammationem producentes in Pulmonum lobis impactae sunt lymphaticae catharrales amurcae. Quae citius agenda sunt, si catharrales hae amurcae ab arthritide anomala, vel interna, gignantur, ut haud raro gigni prae ceteris Auctoribus celeber *Musgrave* in XI. capite, inscripto *de Catharro, Tussi, & Peripneumonia Arthritica*, demonstravit. Arthritis enim larvato saepius, ut probe nosti, vultu aggreditur, ita ut Ill. *Desaultius*, suam quum ty-

pis edidit methodum medentem Arthritidi regulari, de interna (vulgo nominata *la Goutte remontée*) mox sequentia ad pag. 208. scripserit „ De
„ que je suis appellé pour voir un
„ Malade sujet à la Goutte, at-
„ teint de quelqu' autre maladie
„ quelle qu' elle puisse étre (sans
„ les contagieuses) je ne perds ja-
„ mais de vûë la Goutte, & je
„ supçonne, & j' examine avec gran-
„ de circonspection, si l' humeur
„ de la Goutte ne joüe point son
„ roule sous la masque de la mala-
„ die, dont il paroît atteint, &
„ pour la quelle je suis appellé „.
In doctissimi etiam Medici *P. Coste Traité pratique seur la Goutte &c. A Amsterdam* 1757., in quo sub XIV. cap. legitur *Goutte remontée dans la Poitrine*, haec habentur „
„ La Goutte remontée dans la Poi-

F „ trine

„ trine y cauſe les ſymptômes de la
„ Peripneumonie, ou de la Pleuri-
„ ſie &c.. Il faut ſe hâter de ſai-
„ gner du pied autant que la vi-
„ gueur du malade peut le permet-
„ tre &c. „.

XXII. Ad rei medicae incrementum, cui adlaboras, atque inde ad Humani generis ſervationem, qua nihil laudabilius, accepriuſque Principibus, vale diu, Vir Praeclariſſime.

Mediolani Nonis Iuniis MDCCLXII.

	Errata.	*corrige.*
Pag. 28. lin. 19.	ludatum	laudatum
Pag. 33. lin. 3.	ec.	et c.
Pag. 33. lin. 14.	circa mortem	circa mollem

Ob

OB thematis consonantiam subdendae hic videntur duae breves litterae, nimirum primo:

Responsio epistolaris, *Gallico idiomate perscripta a Doctissimo, Clarissimoque* Gerardo *L. B.* Van-Swieten, *Caesareo Archiatrorum Comite, etc., etc., ad Praestantissimum* Carolum *Comitem* Firmianum, *Caesaris et Coniugis Caesareae Consiliarium Intimum actualem, ut vocant, Aurei Velleris Equitem, in Insubria Austriaca plena cum potestate Administrum, etc., etc., etc..*

„ Votre Excellence „

„ J'ai eté toujours dans l'opinion
„ qu' on peut secourir le Genre
„ humain efficacement et avec beau-
„ coup moins de frais, qu' on le
„ fait ordinairement, et j'ai intro-
„ duit cela dans les Hôpitaux Mi-

 litaires.

„ litaires. Voici les regles principales.

„ J' ai banni tous *les remèdes pretieux*, et inutiles, comme perles, bezoar, pierres pretieuses, etc., et aussi tous les remèdes composés, qui ont ces inutilités parmi leurs ingredients.

„ Le nombre des *Eaux destillées* est fort petit, et quand on a besoin uniquement des Eaux pour delayer d' autres remèdes, on se sert d' eau commune, ou d' une decoction d' orge. On se sert beaucoup des simples, savoir herbes, racines, semences, fleurs, et de peu de remèdes composés; et tout cela est mis en compte selon leur, valeur intrinseque, et non selon un taxe quelconque d' Apothicaire.

„ Dans les maladies aiguës,

et

„ et inflammatoires , en ſe ſert *du*
„ *Miel*, ou bien de l' Oſimiel (qui
„ eſt fait d' une partie du vinaigre,
„ et trois parties de miel) en abon-
„ dance, du nitre, etc., delayés dans
„ l' *aqua hordei* , ou decoction d'
„ orge , en abondance ; rarement
„ des Syrops , et ſeulement d' un
„ petit nombre. De bannir *le Sucre*
„ abſolument ce ſeroit un peu diffi-
„ cile , car on a beſoin pour les
„ Conſerves , Eleoſacchara , et quel-
„ ques autres préparations .

„ *L' huile d' Amandes douces*,
„ puiſq' elle ſe corromp aiſement
„ et dans peu de tems, n' eſt gue-
„ res d' uſage dans nos Hôpitaux;
„ on ſe ſert *d' huile d' olive*, ou *de*
„ *lin*. On peut auſſi ſe ſervir de *l'*
„ *huile tirée des ſemences des Pavôts*
„ (ſemin . papaveris albi), qui ſe
„ conſerve infinement mieux que

„ l' huile d' Amandes, et coute
„ beaucoup moins. On n' a rien a
„ craindre de la vertu narcotique
„ des Pavôts, car V. E. ſait que
„ les Anciens Romains s' en ſont
„ ſervis librement dans leurs cuiſi-
„ ne, comme ſont encore aujourd'
„ hui les Habitans de la Styrie.
„ J' ai mangée tout de ſuite une li-
„ vre de ſemences des Pavôts blancs
„ pour convaincre un Incredule,
„ qui me voyant faire cette expe-
„ dition, ſe préparoit à prier pour
„ le repos de mon Ame.

„ La *Caſſe* eſt un remede fort
„ doux, mais vient trop cher pour
„ un Hôpital, et on peut s' en
„ paſſer. Mais le Médecins en Ita-
„ lie en font leur cheval de batail-
„ le, et je crains, *quod Herculi ci-*
„ *tius clavam, quam illis haec reme-*
„ *dia extorqueas*, au moins on pour-

„ roit

„ roit modérer beaucoup l' usage
„ de ces remèdes.

„ Si V. E. souhaite un echantillon de notre simplicité en Médecine, il y a un petit Traité, que j' ai fait en Allemand sans y mettre mon nom, qui doit servir de directoire aux Chirurgiens, quand il n' y a point des Médecins à la portée. On a traduit cela en François, et en Italien. V. E. peut avoir autant d' exemplaires qu' Elle souhaite dans une, ou plusieurs, de ces Langues. J' attendrai sur cela ses ordres.

„ Je prie V. E. de m' excuser de la correction de l' *Elenchus*; cela me prendroit trops de tems. On peut voir assez ma pensée par ce petit Traité. De plus je me suis proposé (si Dieu m' accorde la vie, et le tems necessaire)

„ de

„ de composer un *Codex medi-*
„ *camentorum*, qui pourroit ſervir
„ facilement pour tous les Pays He-
„ reditaires. Cela sera plus utile que
„ de corriger les Diſpenſatoires par-
„ ticuliers. etc.

„ J' ai l' honneur d' être avec
„ le plus profond reſpect
„ de Votre Excellence
„ à Vienne 10. Janvier 1760.

„ Le très Humble, et très Obeiſſant „
„ Serviteur „
„ Van-Swieten „

Altera Reſponſio Epiſtolaris, *quam Doctiſſimus* Boiſſier de Sauvages, *Montis Peſſulani Academiae Profeſſor, ad eumdem Ornatiſſimum Comitem* Franciſcum Roncalli Parolinum *miſit, nempe:*

„ Illu-

„ Illustrissime Comes „

„ QUae tuus erga Pauperes amor
„ excogitavit ad Nosocomia ab
„ impensis frustraneis noxiisque li-
„ beranda, legi non sine fructu. Do-
„ leo maxime, quod oculorum de-
„ bilitas, et arthritici manuum do-
„ lores lectioni, scriptionique lon-
„ giori obstent, et me a commer-
„ cio litterario, cum Doctis quon-
„ dam suavissimo, jam dimoveant.
„ Hac voluptate frui non licet. Me-
„ rito, Vir Sapientissime, ex phar-
„ macopolio Nosocomiorum expun-
„ gis millena medicamina, quum
„ pauca sufficiant; composita pro-
„ scribis, quum simplicia multo
„ praestantiora sint; vegetabilia pu-
„ ra chemicis saepius suspectis ante-
„ ponis. Quidni etiam plantae no-
„ strates exoticis, minus recentibus,

„ non

„ non magis efficacibus, maioris ve-
„ ro pretii substituuntur? *Alypum* lo-
„ co *Sennae* apud Nostrates paullo
„ minori dosi cum successu usurpa-
„ tur; ut mittam alia plura indige-
„ na diversis in Regionibus usitata
„ in eumdem scopum, ut *Gratiolam*
„ *colluteam*, etc.. *Filipendulae* radices
„ *Rhaeo* substitui possunt, quo ad vi-
„ res stomachicas, tonicas. *Solanum*
„ scandens, seu *Dulcamara*, ut ali-
„ quoties expertus sum, ad syphi-
„ lidem, et scorbutum sanandum
„ nulli alteri medicamini cedit, sub
„ forma decocti in lacte, forte etiam
„ pulveris. *Kina kina*, et *Opium*,
„ fere sola sunt exotica medicami-
„ na, quibus carere non possumus.
„ Bis adhibui *Sublimatum corrosivum*
„ ex methodo *Sweteniana*, sed sine
„ successu: nollem tamen illud mis-
„ sum facere, quia aliquos effectus
„ vidi,

„ vidi, qui ſpem aliquam fovent.
„ Quae de *Guaiaco*, forma pulveris
„ praeſcripto, doces, ſunt pulcher-
„ rima: utinam frequentius compro-
„ bata. *Cicutae* ſuccus nihil hic prae-
„ ſtitit, nec, ut mihi ſcribunt, quid-
„ quam profuit Florentiae, Argen-
„ tinae, etc.. Duae drachmae *Sen-*
„ *nae*, aut una *Alypi*, in decocto
„ prunorum eſt medicamentum pur-
„ gans nullius pretii, quod multo
„ carioribus antepono. *Aquam cal-*
„ *cis*, *oſtreorum* in dyſuria calculoſa
„ aliquoties mihi ſucceſſit. Thermo-
„ metro in praxi utuntur Medici
„ Lugdunenſes, et recte quidem:
„ ſed veteres Medici ea deſpiciunt,
„ quae a ſuis Magiſtris non accepe-
„ runt, quia nova ſunt. *Aquae* om-
„ nes, *deſtillatae* ex plantis inodo-
„ ris, aqua fontana peiores ſunt, aut
„ viliores. Omnes veteres *Confectio-*

„ *nes*,

„ *nes*, excepta *Theriaca*, et *Hyacin-*
„ *thina*, fere inutiles ſunt. Loco
„ *Ypecacuanhae* non ne tentandus eſt
„ uſus ſeminum *Atriplicis*, *Violae*,
„ radicumque *Betonicae*, ſeminum
„ *Raphani*? Succus extillatus ex ca-
„ pitibus *Papaveris narcotici*, in
„ hortis noſtris exculti, forte easdem
„ vires habet ac *Opium*, licet de-
„ coctum multo debilius ſit. Vides
„ quam inconcinne delineem ob ma-
„ nuum debilitatem, Vir Illuſtriſſi-
„ me. Tu inculpata valetudine diu
„ fruaris in AEgrorum emolumen-
„ tum, et Medicinae decus, mihi-
„ que Tibi devinctiſſimo favere per-
„ gas. Vale.
„ Monſpelii 10. Iulii 1762.

„ *Boiſſier de Sauvages*.

FINIS.